

N:o 25.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt och till sjukkasseväsendets befrämjande; gifven Stockholms slott den 31 januari 1891.

Med åberopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver civilärenden, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels, med godkännande af det i protokollet intagna förslag till stat för en riksförsäkringsanstalt äfvensom af de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för aflöningsförmånernas åtnjutande, medgifva att af de statsmedel, som till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande blifvit eller blifva afsatta, må användas ett belopp af 41,000 kronor till bestridande af kostnaderna för riksförsäkringsanstalten under år 1892;

dels ock ytterligare medgifva att af enahanda medel må användas det till omkring 59,000 kronor beräknade belopp, som erfordras till sjukkasseväsendets befrämjande under år 1892 i enlighet med de i statsrådsprotokollet angifna grunder.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

V. L. Groll.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 31 januari
1891.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHJELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER,
herr WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

3:o.

Organisation
af riks-
försäkrings-
anstalten.

Föredragande departementschefen statsrådet Groll anförde härefter:
I de förslag till lagar dels om försäkring för olycksfall i arbete
och dels om sjukkassor, hvilka förut i dag blifvit af Eders Kongl. Maj:t
godkända att läggas till grund för propositioners aflåtande i dessa
ämnen till Riksdagen, förutsattes att den centrala statsadministrationen,
som af lagarnes tillämpning komme att föranledas, skulle tillkomma
en för hela riket gemensam anstalt, kallad riks-försäkringsanstalten.

Beträffande organisationen af denna anstalt tillåter jag mig åberopa följande, som till statsrådsprotokollet den 12 mars 1890 af mig i samma fråga anfördes:

»Arbetareförsäkringskomitén har upprättat ett särskildt förslag till förordning angående den anstalt, som för försäkringens genomförande skulle upprättas. Anstaltens organisation och sättet för ärendenas behandling skulle, enligt förslaget, bestämmas af Kongl. Maj:t. Vid anstaltens sida skulle ställas ett särskildt råd, bestående af ledamöterna i den nämnd, som, enligt komiterades förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet, borde finnas för ersättningsfrågornas afgörande, samt dessutom af aderton personer, utsedda för tre år i sänder, åtta af Kongl. Maj:t och tio af Riksdagen; och skulle detta råd hafva till åliggande, bland annat, att följa anstaltens verksamhet i dess olika riktningar.

Denna organisation är tydligtvis föreslagen under förutsättning att anstalten äfven skulle få att ombesörja den af komiterade föreslagna ålderdomsförsäkringen. Inskränktes anstaltens uppgift till en början till allenast försäkring för olycksfall i arbetet, torde åt anstalten kunna gifvas betydligt smärre dimensioner. Det ifrågasatta rådet synes mig vid de frågor rörande olycksfallsförsäkring, riksförsäkringsanstalten får att handlägga, alldeles obehöfligt. Hela olycksfallsförsäkringen kräver ej större administration eller betydligare fackkunskaper, än att de kunna förenas hos chefen och ledamöterna i ett embetsverk, organiseradt med hänsyn till det ändamål, som är i fråga, nemligen att dels handlägga olycksfallsförsäkringen enligt stadgade eller eljest antagna regler, dels ock föreslå de åtgärder, som på grund af vunnen erfarenhet kunna anses böra vidtagas för olycksfallsförsäkringens vidare befrämjande och utveckling. Kommer sedermera ålderdomsförsäkringen till stånd, torde emellertid ett sådant verk med någon omorganisation kunna blifva lämpligt att äfven öfvertaga bestyret dermed, och sjuk-kasseväsendet lär utan svårighet kunna under dess verksamhetsområde inbegripas.

Den ifrågavarande anstalten har jag tänkt mig böra bestå af en af Kongl. Maj:t förordnad chef, benämnd öfverdirektör, samt 3 ledamöter, benämnde försäkringsdirektörer, likaledes utsedde af Kongl. Maj:t, vidare af en sekreterare, en registrator och en kamrerare, utsedde af anstalten.

Beslutanderätten skulle utöfvas af chefen och minst 2 ledamöter, åtminstone i alla frågor af större vikt, såsom vid afgifvande af underdåniga utlåtanden, vid bestämmande af den farlighetsklass, hvartill en

rörelse skulle hänföras, samt vid fastställande af försäkringsafgifter och ersättningsbelopp m. m. dylikt. Protokoll, hvilket endast borde ifrågakomma i händelse af skiljaktiga meningar eller andra särskilda anledningar, skulle föras af sekreteraren, som jemväl borde hafva till åliggande att biträda ledamöterna med expeditioners uppsättande. Ledamöterna åter skulle enligt fördelning dem emellan bereda och föredraga ärendena samt deltaga i besluten och öfvervaka, att expeditionerna blefve behörigen affattade. Registratorn skulle hufvudsakligast föra diarium öfver inkommande ärenden samt tillika bestrida arkivariegöromålen. Kamreraren skulle hafva till åliggande att mottaga och bokföra inkommande afgifter samt afsända penningarremissor med mera dylikt. Den egentliga penningeförvaltningen, det vill säga utlåningen af de fonder, som bildas, föreställer jag mig dock böra förläggas till statskontoret.»

På grund häraf och med ledning af hvad i öfrigt berörda den 12 mars 1890 i ämnet anfördes, har i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den stat, som förelades 1890 års riksdag, af mig upprättats följande förslag till

Stat
för
Riksförsäkringsanstalten.

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa kronor.	
Öfverdirektören och chefen	5,000	2,000	7,000	
1 försäkringsdirektör	3,000	1,500	4,500	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor
2 försäkringsdirektörer	6,000	3,000	9,000	
Sekreteraren	1,800	1,200	3,000	
Registratorn	1,800	1,200	3,000	
Kamreraren	1,800	1,200	3,000	
1 vaktmästare	500	300	800	} Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor; och skall, om vaktmästaren i sådan egen- skap åtnjuter fri bostad, lönen minskas med 150 kronor.
1 d:o	500	300	800	
Till juridiskt biträde, vikariatsersättning, extra biträden med mera dylikt	—	—	9,900	
Summa kronor			41,000	

och torde, i likhet med hvad vanligen plägar ske, följande villkor och förbehåll böra meddelas för aflöningsarnes åtnjutande, nemligen:

att embets- eller tjänsteman vid riks försäkringsanstalten skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af anstalten eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändras, att anstalten ej längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses, vara förpligtad att med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning, han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjänsten förenade göromål;

att med embete eller tjänst i riks försäkringsanstalten icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i verket;

att de med hvarje befattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsfall eller när det erfordras i följd af embetsresor eller för beredande af semester tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom verket, densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma lönegrad är medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid sjelf med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas

förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd;

att öfverdirektören och chefen skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 30 tjenstår, samt annan embets- eller tjensteman, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjenstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller riks försäkringsanstalten, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma qvarstå; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ega rum, åtnjutas af chefen och ledamöterna under en och en half månad samt af sekreteraren, registratorn och kamreraren en månad årligen.

*Åtgärder till
befrämjande
af sjukkasse-
väsendet.*

Såsom jag förut i dag i sammanhang med föredragningen af arbetareförsäkringskommitténs förslag till lag om sjukkassor haft tillfälle framhålla, torde det för sjukkassväsendets utveckling icke ensamt vara tillfyllest att sjukkassornas och deras medlemmars rättsliga ställning erhåller stöd af uttryckliga, i lag meddelade bestämmelser — hvilket afses med det af Eders Kongl. Maj:t i dag godkända lagförslag om sjukkassor — utan derutöfver torde jemväl erfordras att kassorna beredes, jemte frihet från bevillning och stämpelafgift, äfven något understöd från det allmännas sida till bestridande af kostnaden för deras förvaltning, hvarigenom de kunna uppmuntras till att inrätta sig efter sjukkasselagens stadganden och underkasta sig de förpligtelser, som deri dem åläggas.

Arbetareförsäkringskommittén hade föreslagit att inregistrerad sjuk-kassa med minst 50 medlemmar skulle erhålla i årligt förvaltningsbidrag 50 kronor samt att erkänd sjuk-kassa med i regel minst 150 medlemmar skulle årligen bekomma dels i förvaltningsbidrag 150 kronor, dels ock, om den icke utdelade högre sjukhjälp i penningar än 2 kronor 50 öre, ett ytterligare understöd af 1 krona 50 öre för hvarje vid kalenderårets ingång i kassan befintlig medlem. Samtliga dessa belopp skulle utgå af statsmedel. Kommittén yttrar i fråga härom vidare:

»Hvilka utgifter de sålunda föreslagna bidragen skulle komma att åsamka statsverket, låter sig icke på förhand beräknas, men de stiga

sannolikt icke till några särdeles afsevärda belopp. Antager man att hälften så många sjukkassor, som enligt komiténs statistiska redogörelse voro kända vid 1884 års slut, blefve antingen inregistrerade eller erkända, skulle antalet sådana kassor blifva i rundt tal 500.

Tänker man sig, att af dem 100 blefve erkända och öfriga 400 låte sig inregistreras, samt att medlemsantalet i hvar och en af de senare utgjorde öfver 50 och i hvar och en af de erkända 200, skulle statens årliga utgift för nu ifrågavarande ändamål belöpa sig för 400 inregistrerade kassor till 20,000 kronor och för 100 erkända kassor till 15,000 kronor i förvaltningsbidrag samt till 30,000 kronor, utgående på grund af medlemsantalet. Sammanlagda skulle på detta sätt utgifterna för år komma att utgöra 65,000 kronor.

Endast efter hand lär emellertid något större antal sjukkassor låta sig inregistreras eller söka statens erkännande, hvadan det här föreslagna statsbidraget först längre fram i tiden torde komma att i nämnvärd mån tagas i anspråk.»

I det af Eders Kongl. Maj:t denna dag godkända förslaget till lag om sjukkassor är ingen åtskilnad gjord mellan inregistrerade och erkända sådana, utan alla, som registreras, blifva ock dermed likställda i fråga om de rättigheter och skyldigheter, som enligt lagförslaget tillkomma registrerade kassor. Att vid sådant förhållande, då medlemsantalet i kassorna betydligt varierar, bestämma statsbidraget till enahanda belopp för dem alla synes mindre lämpligt. Å ena sidan torde vara uppenbart att ju mindre till ledamotsantalet en kassa är, desto större betydelse för densamma har i allmänhet statsbidraget. Men å andra sidan ligger det en viss vikt uppå att ej genom att allt för mycket uppmuntra de små kassorna motverka uppkomsten af kassor med något större antal medlemmar. I all försäkringsrörelse är det för delegarne fördelaktigt, om skadorna kunna fördelas på ett större flertal, enär de derigenom blifva mindre tryckande. Dock är att märka att, i samma mån delegarnes antal uppnår en högre siffra, kassans behof af bidrag från staten till förvaltningskostnaden i viss grad minskas.

Med hänsyn till dessa nu berörda förhållanden synes mig därför att statsunderstödet för de mindre kassorna bör sättas proportionsvis högre än för de större; och föreställer jag mig det vara lämpligt att registrerade kassor må åtnjuta understöd, äfven om medlemmarnes antal icke uppgår till 50.

Lagförslaget om sjukkassor är icke, såsom förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete, inskränkt till hufvudsakligast arbetare, men i allmänhet torde dock de, som genom inträde i sjukkassor söka

värja sig för de ekonomiska följderna af inträffande sjukdom, vara att hänföra till nämnda klass af medborgare. Vid sådant förhållande och då den väntetid, som i lagförslaget om olycksfallsförsäkring är stadgad, bestämts till sextio dagar med hänsyn, bland annat, dertill att sjuk-kasseväsendet borde kunna under åtminstone större delen af denna tid träda hjälpsande emellan, torde, såsom vilkor för att sjuk-kassorna skola erhålla statsunderstöd, böra stadgas att de, i händelse medlem träffas af olycksfall i arbete, skola vara skyldiga att bidra med sjukhjälp under viss tid af de första sextio dagarne efter olycksfallet.

Af arbetareförsäkringskomiténs statistik (III, 6) framgår att sjuk-kassorna i allmänhet lemna understöd åt sina medlemmar under minst nio veckor samt från och med åttonde dagen efter sjukdomens början. Följaktligen torde den tid, en sjuk-kassa skall vara skyldig att under de första sextio dagarne efter inträffadt olycksfall meddela sjukhjälp för att komma i åtnjutande af statsunderstöd, kunna bestämmas till åtminstone femtiotre dagar.

Det är ovisst, huruvida för närvarande i vårt land finnes någon enda sjuk-kassa af beskaffenhet att kunna anses bygd på nöjaktiga försäkringstekniska grunder, men gifvet är att det skulle lända till sjuk-kasseväsendets befrämjande, om sjuk-kassorna, i den mån sådant kunde ske, inrättade sig efter sådana grunder. För att uppmuntra härtill torde dylika kassor böra tillförsäkras större understöd än andra.

Med hänsyn till hvad jag nu anfört, synes mig att följande grunder böra stadgas i afseende å sjuk-kassas rätt till statsunderstöd:

1:o. Sjuk-kassan skall vara registrerad hos riksförsäkringsanstalten i enlighet med lagen om sjuk-kassor;

2:o. Sjuk-kassans stadgar skola innehålla bestämmelser, enligt hvilka medlem, som varder skadad till följd af olycksfall i arbete, eger att, så länge hans arbetsförmåga till följd af skadan i väsentlig mån är minskad, åtnjuta understöd af sjuk-kassan under minst femtiotre af de första sextio dagarne efter olycksfallet;

3:o. Statsunderstödet skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtige medlemmar, sjuk-kassan under nästföregående året städse haft,

med 1 krona för hvarje medlem till och med 50,
och med 50 öre för hvarje medlem derutöver,
dock ej för något år med sammanlagdt högre belopp än 150 kronor;

skolande, i händelse medlemmarnes afgifter till sjuk-kassan äro beräknade efter försäkringstekniska grunder, som riksförsäkringsanstalten

finner nöjaktiga, statsunderstödet utgå med dubbla beloppet af hvad sjukkassan eljest skulle ega åtnjuta.

I fråga om beloppet af det statsanslag, som för bestridande af bidragen till sjukkasseväsändets befrämjande erfordras, är det ganska vanskligt att uppställa någon fullt tillförlitlig beräkning, dock torde man med temlig visshet kunna antaga att beloppet ej kan komma att under närmaste åren öfverskrida 59,000 kronor. Det torde därför för framtiden böra å riksstaten under sjetten hufvudtitelns ordinarie anslag uppföras till sjukkasseväsändets befrämjande ett förslagsanslag till nyssnämnda belopp, 59,000 kronor.

Emellertid läser sådant redan för år 1892 icke behöfva ifrågakomma, emedan nästlidne Riksdag, på framställning af Eders Kongl. Maj:t, af statsmedel afsatt till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande sammanlagdt 100,000 kronor och enahanda afsättning äfven detta år ifrågasatts i den till innevarande riksdag aflåtna statsverksproposition. För år 1892 böra följaktligen dessa medel kunna uti ifrågavarande afseende anlitas.

Af nämnda medel böra äfven kunna bestridas de till 41,000 kronor beräknade kostnaderna för år 1892 för riksförsäkringsanstalten, hvilken sedermera torde böra uppföras å ordinarie stat.

På grund af hvad sålunda anförts tillstyrker jag i underdånighet att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels, med godkännande af ofvan intagna förslag till stat för en riksförsäkringsanstalt äfvensom af de vilkor och förbehåll, som blifvit föreslagna för aflöningsförmånernas åtnjutande, medgifva att af de statsmedel, som till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande blifvit eller blifva afsatta, må användas ett belopp af 41,000 kronor till bestridande af kostnaderna för riksförsäkringsanstalten under år 1892;

dels ock ytterligare medgifva att af enahanda medel må användas det till omkring 59,000 kronor beräknade belopp, som erfordras till sjukkasseväsändets befrämjande under år 1892 i enlighet med ofvan angifna grunder.

Hvad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt och deri Statsrådets öfrige ledamöter in-

stämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och förordnade att proposition härom skulle till Riksdagen aflåtas af innehåll bilagan till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

E. K. Almqvist.